

Pestprotocol

Basisschool Swentibold

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	blz. 3
2. Plagen of pesten?	blz. 4
3. Vormen van pestgedrag	blz. 6
4. Digitaal pesten	blz. 7
5. Signaleren	blz. 10
6. Competenties onderwijs(ondersteunend) personeel	blz. 14
7. Preventief	blz. 15
8. Stappenplan	blz. 18

Bijlage 1: Analyse formulier Pestgedrag

Bijlage 2: Tips Vijfsporenaanpak

Bijlage 3: Voorbeeldbrief in geval van schorsing

1. Voorwoord

Voor u ligt het Anti-Pestprotocol van Basisschool Swentibold te Born.

Onderwijs(ondersteunend) personeel, leerlingen en ouders van basisschool Swentibold, streven naar een pestvrije school. Wij willen dat alle kinderen zich in hun basisschool periode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De aanpak van pesten is belangrijk en actueel. Door de aanpak volgens SWPBS (School Wide Positive Behavior Support) en door de hierbij behorende regels aan te leren en zichtbaar te maken, kunnen kinderen en volwassenen elkaar aanspreken op ongewenst gedrag. De drie waarden respect, veiligheid en verantwoordelijkheid als pijlers, worden nadrukkelijk uitgedragen.

Wij bieden herkenning en afstemming voor het kind, zodat een gewenst pedagogisch basisklimaat wordt geschapen. Door de integratie van SWPBS reiken we onderwijs(ondersteunend) personeel, leerlingen en ouders handvatten aan, om bij te dragen aan een positieve sfeer. We werken aan een goed beleid rondom pesten en veiligheid van leerlingen waar iedereen bij betrokken is.

In situaties waar bovenstaande niet voldoende blijkt te zijn, zullen we leerlingen meer begeleiding bieden.

Dit anti-pestprotocol bestaat uit twee delen:

Deel één richt zich op de beschrijving en preventie van pesten. Het bevat richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, en tevens ook voorwaarden en activiteiten die pesten kunnen voorkomen.

Deel twee bevat het concrete stappenplan rondom de aanpak van (vermeend) pesten op Basisschool Swentibold.

Kinderen, leerkrachten, ouders, OV- en MR leden onderschrijven dit pestprotocol.

2. Plagen of pesten?

Om pesten aan te pakken is het goed om te weten wat er onder pesten wordt verstaan én wat het verschil is met plagen.

*Van **pesten** is er sprake als 'iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (Dan Olweus). De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht en er is sprake van machtsongelijkheid.*

Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Het is een misvatting dat pesten alleen een zaak is tussen de pester en gepeste. Vaak zijn er meer betrokkenen, de zogenaamde meelopers. Wanneer er sprake is van pesten, zullen alle betrokkenen in beeld moeten worden gebracht en zullen ook met alle betrokkenen afspraken moeten worden gemaakt.

Ook de ouders van alle betrokkenen spelen een belangrijke rol in dit proces.

Pesten en het oplossen daarvan is derhalve een zaak van leerlingen, schoolteam én ouders.

Pesten:

- Gebeurt berekend (men weet meestal vooraf wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren;
- Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd);
- Ongelijke strijd: de onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester;
- De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen;
- Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer;
- Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde personen, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden);
- Slachtoffer zit vaak in neerwaartse spiraal, waardoor pesters zich op hem richten.

Voorbeelden van pesten:

- Verbaal: opmerkingen maken, vernederen, schelden, dreigen, iemand voortdurend de schuld geven
- Fysiek: trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, aan de haren trekken
- Isolatie: Groepsvorming, iemand buiten sluiten, niet uitnodigen
- Intimidatie: buiten school opwachten, achterna lopen, iemand in de val laten lopen, dwingen iets te doen
- Bezittingen afpakken of vernielen

Gevolgen van pesten:

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen;
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam;
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'bij de groep te horen' wordt niet voldaan;
- De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men vertrouwt elkaar niet. Er is daardoor weinig openheid, spontaniteit en contact met elkaar. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

Volgens Horner, Ross en Stiller (2013) lopen slachtoffers én daders van pesten risico op gedrags-, emotionele en leerproblemen. Ook hebben deze leerlingen een grotere kans op depressies, angstgevoelens, eenzaamheid een slecht zelfbeeld en zelfmoord (Baldry & Farrington, 1998).

Bij plagen is het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is geen duidelijke machtsongelijkheid aanwezig. Leerlingen sluiten elkaar niet buiten en het is vaak de bedoeling om elkaar aan het lachen te maken.

Plagen:

- Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor;
- Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk;
- Speelt zich af tussen 'gelijken';
- Is meestal te verdragen of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn;
- Meestal één tegen één;
- Wie geplaagd wordt, ligt niet vast. De partijen wisselen keer op keer.

Gevolgen van plagen:

- Op het moment dat het gebeurt is het niet leuk, maar de pijn gaat snel over;
- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd;
- Men blijft opgenomen in de groep;
- De groep lijdt er niet onder.

Het verschil tussen plagen en pesten is een vaag gebied. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een peestsituatie voortvloeien.

3. Vormen van pestgedrag

- *Met woorden (verbaal)*
 - Vernederen
 - Schelden
 - Dreigen
 - Belachelijk maken, uitlachen

- *Lichamelijk (non-verbaal)*

Hiermee wordt het lichamelijk pijn doen bedoeld. Iemand wordt bijvoorbeeld geschopt of geslagen.

- *Achtervolgen*

Achtervolgen zorgt er vaak voor dat kinderen heel bang worden om over straat te lopen. Ze zijn bang dat ze ergens door een groepje kinderen worden opgewacht en nemen daarom bijvoorbeeld een andere weg naar school. Ze durven niet meer buiten te spelen, enzovoort. Vaak zijn achtervolgingen door de pestkoppen van tevoren bedacht en wordt er met een hele groep afgesproken om het slachtoffer eens goed te grazen te nemen. Het komt ook vaak voor dat een kind door de pester(s) voor de gek wordt gehouden. De pesters nodigen het gepeste kind dan uit om ergens aan mee te doen en omdat het gepeste kind graag bij de groep wil horen en blij is dat hij/zij eindelijk ergens aan mee mag doen, trapt het er telkens weer in.

- *Uitsluiten*

Uitsluiting betekent dat er net wordt gedaan of het kind niet bestaat. Het mag nergens aan meedoen, staat tijdens de pauze alleen en heeft geen vriendjes/vriendinnetjes om mee te spelen. Een kind dat op deze manier gepest wordt, gaat zich heel erg eenzaam voelen en heeft de gedachte dat hij/zij anders is en minder is dan andere kinderen. Hoe het ook zijn best doet, het lukt hem/haar nooit om bij de groep te horen of mee te doen met spelletjes. Hierdoor wordt het kind bang om met andere kinderen om te gaan.

- *Stelen/vernielen van bezittingen*

Het komt voor dat het gepeste kind ineens allerlei spullen kwijt is, potloden, pennen, knikkers enzovoort. De pesters proberen hiermee het kind extra van streek te maken. Vaak zijn ze jaloers op de bezittingen van een ander en zouden ze het zelf ook graag willen hebben. Beschadigen van spullen (kliederen op boeken, band lek steken, gooien met schooltas enzovoort) komt ook voor.

- *Afpersing*

Bij afpersing kan het zijn dat het gepeste kind of de meelopers worden gedwongen dingen te doen die ze eigenlijk niet willen. Ze moeten bijvoorbeeld geld stelen of meenemen, snoep meebrengen of een vervelend klusje opknappen.

4. Digitaal pesten

Nu de digitale ontwikkeling niet meer weg te denken is uit onze maatschappij en kinderen steeds jonger de beschikking hebben over computer, smart Phone, tablet enzovoort, zien we ook steeds vaker vormen van digitaal pesten. Meestal vindt dit pesten buiten school(tijd) plaats, maar zijn de gevolgen in de klas duidelijk merkbaar. Vandaar dat we digitaal pesten – net als alle andere vormen van pesten – als een serieuze bedreiging zien voor het welzijn van het kind.

Digitaal pesten is meestal niet anders dan bij traditioneel pesten: het gaat vaak om uitschelden, belachelijk maken en buiten sluiten. De impact en de aanpak is echter wel anders.

- *Berichten versturen via WhatsApp, Twitter en/of Facebook:*
Via sms, mail of chat kun je elkaar vervelende boodschappen sturen. Dat gebeurt vaak anoniem of onder een verzonnen naam.
- *Roddelen, bedreigen:*
Omdat je kunt verbergen wie je echt bent in het contact via internet of mobieltje, kun je iemand gemakkelijk bedreigen. In het contact via internet kan gemakkelijk geroddeld worden. Bijvoorbeeld via mail of chat. Degene over wie geroddeld wordt, wordt gewoon niet uitgenodigd voor het gesprek
- *Foto's en filmpjes van mobieltjes en webcam op internet plaatsen:*
Met je mobieltje kun je ongemerkt foto's maken. Met een webcam kan dit ook. Deze foto's kunnen heel persoonlijk en soms ook heel gênant zijn. Door ze op internet te plaatsen, kunnen veel mensen deze foto's ook bekijken. Vaak worden ze ook nog bewerkt om degene op de foto nog belachelijker te maken. Foto's die op internet verschijnen, zijn heel moeilijk te verwijderen, omdat ze overal weer op kunnen duiken.
- *Happy slapping:*
Happy slapping is het uitlokken of veroorzaken van geweld, deze acties opnemen en vervolgens deze op internet zetten.
- *Privégegevens op een site plaatsen:*
Het op een site zetten van iemands privé gegevens, kan ervoor zorgen dat deze persoon lastig wordt gevallen door vreemden. Iemand kan ook belachelijk gemaakt worden, door deze gegevens op compromitterende sites te zetten.
- *Wachtwoorden stelen en/of veranderen:*
Als je achter iemands wachtwoord kunt komen, kun je het wachtwoord ook veranderen. En dan kan de ander niet meer bij zijn of haar eigen mail of chataccount.
- *Versturen van virussen:*
Door virussen naar iemands computer te sturen, zorg je ervoor dat die computer crasht.

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Aangifte

Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn. Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld.

Bij strafbare feiten kan er aangifte worden gedaan. Voor strafrechtelijke vervolging is er bewijs nodig. Om van het digitaal pesten bewijzen te verzamelen, zijn bijvoorbeeld chat-logs te gebruiken. Ook een schermafbeelding van een webpagina kan bewijs zijn. Bij minderjarige kinderen doen de ouders aangifte. Aangifte kan gedaan worden als er sprake is van bijvoorbeeld:

- *Stalking*
Belaging of stalking is in Nederland bij wet verboden. Dit is het stelselmatig lastigvallen van een persoon door die persoon te achtervolgen, steeds op hinderlijke wijze contact op te nemen en soms ook te bedreigen met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te dulden dan wel vrees aan te jagen (artikel 285b Wetboek van Strafrecht).
- *Naaktfoto's/filmpjes*
Het op internet zetten van blootfoto's/filmpjes van minderjarige leerlingen valt volgens de wet onder kinderporno. Het maken en het verspreiden is strafbaar. Ook de personen die ze doorsturen zijn dus strafbaar (artikel 240b Wetboek van Strafrecht).
- *Hacken*
Hacken is niets meer of minder dan inbreken op de computer van een ander. Vervolgens kan de inbreker allerlei instellingen aanpassen of gegevens stelen. Hacken is een strafbaar feit (Wet computercriminaliteit, 1993)

Als er geen aangifte gedaan kan worden, kan er ook een melding gedaan worden. De politie is dan toch op de hoogte van de feiten. De politie kan op deze wijze feiten verzamelen over een pester.

Het document Modelregels: Mediaveiligheid en Mediawijsheid (Innovo, april 2015) beschrijft het volgende protocol dat gevolgd wordt in het geval van cyberpesten:

1. Doe (samen) onderzoek: wat is er nu precies aan de hand?

Het onderwijs of onderwijs ondersteunend personeel dan wel de leerling/ouders signaleren een probleem waarbij sociale media de aanleiding is voor of een rol speelt bij ongewenst gedrag. De leraar doet in samenspraak met direct betrokkenen onderzoek naar de aard van het probleem. Hij/zij schakelt waar nodig de directie, intern begeleider en/of vertrouwenspersoon in en bespreekt met hen de voortgang van de procedure

2. Overleg met slachtoffer, school ouders.

Er vindt in samenspraak met het slachtoffer een weging plaats van het voorval. Is er wel of geen sprake van een (herkenbaar) strafbaar feit? Is de dader wel of niet bekend? Om wat voor een soort incident gaat het? Bij een mogelijk zedendelict geldt de meldplicht. Indien een andere school betrokken is, worden ouders op de hoogte gesteld door de leerkrachten/directie

3. Herkenbaar strafbaar feit? Altijd politie.

Bij een (mogelijk) herkenbaar strafbaar feit of twijfel daaraan, schakelt de school altijd het vaste aanspreekpunt bij de politie, bijvoorbeeld de wijkagent, in. In samenspraak met de agent wordt de situatie beoordeeld en besloten om wel of geen aangifte te doen.

4. Registreer als incident

Het probleem wordt vastgelegd in Eduscope waarbij eventuele verslagen van gesprekken worden toegevoegd. Er wordt daarbij aangegeven hoe en in welke mate sociale media een rol heeft gespeeld

5. Strafbaar feit?

Aangifte volgt in onderling overleg met politie en betrokkenen. Indien mogelijk en aan de orde: gesprek met dader (indien bekend)/slachtoffer, ouders en klas. Eventueel legt, voor zover hier sprake van is, de school een passende strafmaatregel op indien de dader een leerling is op school.

6. Geen strafbaar feit maar (incidenteel) gedrag?

Gesprek met dader(s) (indien bekend) en slachtoffer(s), ouders en klas. Eventueel volgt er een passende strafmaatregel indien de dader leerling is op school.

5. Signaleren

Signalering en melding van pestgedrag blijft in veel gevallen achterwege. Leerlingen blijven vaak alleen met hun probleem. Leerlingen durven het vaak niet kenbaar te maken als ze gepest worden. Het is belangrijk dat leerlingen weten dat ze op school hulp en begeleiding kunnen krijgen. Leerlingen moeten zich veilig genoeg voelen om hulp te vragen en weten dat erover praten geen klikken is!

Hierbij komt vaak kijken dat pestgedrag zich vaak in het verborgene afspeelt. Maar zelfs al wordt het pestgedrag gesignaleerd door de omgeving, weten omstanders vaak niet hoe ze hier op een juiste manier mee om moeten gaan.

Leerkrachten nemen niet al het (pest)gedrag waar. Buiten het zicht om pesten leerlingen elkaar op het schoolplein, in de gangen en niet te vergeten op sociale media. Leerkrachten dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor groepsleerkrachten betekent het dat ze groeps- en kindgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Wees alert op signalen van pesten zoals:

- De leerling is vaak afwezig of ziek.
- De leerling wordt door medeleerlingen aangesproken met een bijnaam.
- De leerling haalt plotseling slechtere resultaten.
- De leerling wordt regelmatig als laatste gekozen bij het indelen van groepjes of het samenwerken.
- De leerling is vaak alleen tijdens pauzes.
- De leerling komt ruim voordat de les begint naar de klas of blijft na de les hangen.

Kenmerken van de pester

In de praktijk is gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie en het gebruik van stoere taal;
- Imitteert graag agressief gedrag;
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld;
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening;
- Is vrij impulsief;
- Heeft de neiging anderen te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt;
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers;
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren;
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels, met andere woorden: is altijd grensverleggend bezig;
- Schat situaties verkeerd in;
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in;
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.);

- Er is vaak sprake van negatieve faalangst;
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok;
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest;
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering, m.a.w. kinderen volgen hem meer uit angst zelf het slachtoffer te worden dan uit vriendschap;
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

Kenmerken van de gepeste

In de praktijk is gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of ongepast taalgebruik;
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan;
- Is meestal fysiek zwakker;
- Is eerder in zichzelf gekeerd;
- Is geneigd zich onderdanig of gediensig te gedragen;
- Is onzeker in zijn sociale contacten;
- Durft niet op te komen voor zichzelf;
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen;
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden;
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pesters na te bootsen, maar faalt daarin.

Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen peestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen. Dergelijke signalen kunnen ook voor ouders een indicatie zijn.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand;
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien;
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen;
- Het kind staat dikwijls alleen op de speelplaats, of speelt met jongere leerlingen; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen of voor feestjes en logeerpartijen;
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht;

- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over;
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter;
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg;
- Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestrest en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben.

Bovendien worden leerlingen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten ABN in plaats van dialect.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte;
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- Het probleem lijkt onoplosbaar;
- Het idee dat het niet mag klikken.

Signalen bij de pester:

- Zijn vriendjes zijn volgzame meelopers, die wachten op instructies van de pester;
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn;
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje;
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film;
- De pester is regelmatig brutaal;
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens;
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek;
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer "vraagt" immers om gepest te worden.

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

6. Competenties Personeel

Onderwijzend personeel

In het beroep van leerkracht stimuleer je gewenst gedrag en keur je ongewenst gedrag af. Je wijst leerlingen op de noodzaak van het hebben van wederzijdse respect voor elkaar en je wilt ze een veilig leer- en werkklimaat bieden. Natuurlijk heeft de leerkracht ook een voorbeeldfunctie.

- De leerkracht laat merken dat hij/zij een goede samenwerking tussen leerlingen waardeert
- De leerkracht zorgt ervoor dat leerlingen rekening houden met elkaar.
- De leerkracht ziet wat er gebeurt in de klassen waarmee hij/zij werkt.
- De leerkracht luistert naar de leerling en reageert op hen, spreekt hen aan op ongewenst gedrag en stimuleert gewenst gedrag.
- De leerkracht laat de leerlingen in hun waarde en zorgt ervoor dat de leerlingen respect opbrengen voor elkaar.

De verantwoordelijkheden zijn samen te vatten door vier beroepsrollen:

- de interpersoonlijke rol;
- de pedagogische rol;
- de vakinhoudelijke en didactische rol;
- de organisatorische rol.

Deze beroepsrollen worden door de leerkracht vervuld in het werken met leerlingen, met collega's, met de omgeving van de school en met zichzelf.

Het voorbeeldgedrag van de leerkracht in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar:

- duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar,
- waar acceptatie van verschillen wordt aangemoedigd,
- waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken,
- waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid,
- waar agressief gedrag niet wordt geaccepteerd,
- waar leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel en schoolleiding duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

Het beleid

Het is belangrijk om het pestbeleid, een onderdeel van Schoolveiligheidsbeleid, bij leerlingen, ouders en personeel bekend te maken.

Het pestbeleid is toegankelijk door er naar te verwijzen in de schoolgids en het te publiceren op de website. Het is onderdeel van de beleidscyclus van de school waardoor het regelmatig geëvalueerd en eventueel bijgesteld wordt. Het onderwerp pesten en het pestbeleid van de school is opgenomen in het scholingsaanbod voor het personeel als een onderdeel van hun deskundigheidsbevordering

Niet onderwijzend personeel

Het niet onderwijzend personeel, zoals bijvoorbeeld een overblijfouder, heeft een duidelijk signalerende functie. Zij ondernemen op het moment van pesten actie en lichten de groepsleerkracht in van de gepeste en de pester. Daarnaast heeft ook het niet onderwijzend personeel een voorbeeldfunctie zoals hierboven besproken bij het onderwijzend personeel.

7. Preventief

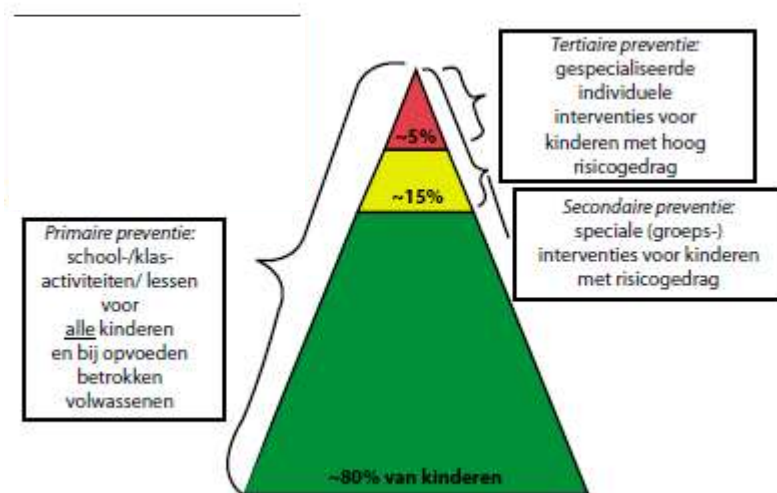
Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerling (slachtoffers, pesters, en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders.

Pesten komt op iedere school voor, ook op Basisschool Swentibold. Het is een probleem dat wij erkennen en serieus aanpakken.

Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten bespreekbaar worden gemaakt.

- Met behulp van een methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling: “Kinderen en hun Sociale Talenten” maken we onderwerpen bespreekbaar. In de groepen 1 en 2 staat vooral het leren omgaan met elkaar en het samenspelen centraal. In groep 3 tot en met groep 8 wordt onder andere aandacht besteed aan ‘opkomen voor jezelf’, ‘omgaan met ruzie’ en ‘ervaringen delen’;
- Ook maken we gebruik van de Pestpreventie met Positive Behavior Support;

Pestpreventie binnen het basisoniveau van PBS gaat uit van de drie stappen als reactie op pestgedrag: ‘stop’, ‘loop door’ en ‘praat’ (zoek hulp bij een volwassene). Deze signalen zijn kort, gemakkelijk te onthouden en gemakkelijk uit te voeren. De stappen zijn hetzelfde vanaf groep 1 tot en met groep 8. Pestpreventie met Positive Behavior Support biedt leerlingen de middelen die nodig zijn om de sociale beloning die verbonden is aan pestgedrag weg te halen, waarmee de kans op toekomstig pestgedrag afneemt. Deze pestpreventie verkleint niet alleen het aantal incidenten van pestgedrag, maar verhoogt ook het aantal gewenste reacties van slachtoffers van pestgedrag en omstanders.

Figuur 1: Drielagenmodel van Positive Behavior Support (Walker e.a., 1996)

De eerste, groene laag streeft naar het scheppen van een positieve, voorspelbare omgeving voor alle leerlingen. Deze laag stimuleert een aanpak om leerlingen op een duidelijke en eenduidige manier gewenst positief gedrag aan te leren.

De tweede gele laag bevat extra ondersteuning voor leerlingen voor wie de ondersteuning van de primaire laag niet voldoende blijkt te zijn. Deze laag bevat interventies voor kleine groepen. Ten slotte is de rode bovenlaag voor leerlingen van wie de negatieve gedragspatronen zijn vastgesteld en niet gunstig reageren op interventies uit de groene en gele laag van de piramide (figuur 1). Deze leerlingen krijgen individuele ondersteuning.

Positive Behavior Support gaat uit van zes sleutelbegrippen van de pestpreventie (Horner, Ross en Stiller, 2013):

1. Het gebruik van *evidence based* principes om leerlingen gewenst gedrag buiten het klaslokaal aan te leren
 2. Het begeleiden van leerlingen en het belonen voor het tonen van gewenst gedrag
 3. Specifieke instructie en vooraf waarschuwen om te voorkomen dat pestgedrag beloond wordt door slachtoffers of omstanders
 4. De correctie van pestgedrag met gebruik van een voortdurend bijgehouden continuüm van consequenties
 5. Het inwinnen en gebruiken van data over concreet leerlingengedrag om besluitvorming te evalueren en te ondersteunen
 6. Het samenstellen van een PBS-team dat de preventie op een school ontwikkelt, implementeert en begeleidt (Stuurgroep PBS Basisschool Swentibold)
- Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd;
 - Sinds schooljaar 2016-2017 werken we op Basisschool Swentibold met een Anti-Pest Coördinator en een anti-pest brievenbus waarin leerlingen pestgedrag (anoniem) kenbaar kunnen maken. Indien bij het signaleren van een pestprobleem blijkt dat de leerling dit niet aan de eigen leerkracht durft te vertellen, kan de leerling dit kenbaar maken middels de anti-pest brievenbus;
 - Aan het begin van een nieuw schooljaar bespreekt de leerkracht de algemene schoolafspraken en regels in de klas. Ook stelt iedere groep groepsregels op. Het onderling plagen en pesten wordt hierin benoemd en besproken.
 - Tijdens de kleine pauzes wordt er door leerkrachten op de speelplaats gesurveilleerd. Tijdens de grote pauzes wordt dit door overblijfouders gedaan. Zij zien er op toe dat kinderen tijdens hun spel de gedragsregels en afspraken naleven. In situaties waarin dit niet gebeurt, worden kinderen aangesproken op hun gedrag en kan dit consequenties hebben.
 - Indien het onderwijs- of onderwijsondersteunend personeel aanleiding ziet om gedurende het jaar expliciet aandacht te besteden aan pestgedrag, wordt dit middels een groeps- en/of kindgesprek uitgevoerd.

- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, kan de vertrouwenspersoon worden ingeschakeld. De vertrouwenspersoon kan het probleem nader onderzoeken en deskundigen raadplegen. Voor Basisschool Swentibold is namens de leerkrachten Mevr. Joyce Brull als vertrouwenspersoon aangesteld. Namens de ouders is dit Dhr. Jongen.

Mevr. Joyce Brull
Telefoon: 046 – 485 15 62
E-mail: joyce.brull@innovo.nl

Dhr. Ron Jongen
Telefoon: 06 – 13 43 91 15
E-mail: r.jongen@yahoo.nl

- Ook vanuit de onderwijsstichting INNOVO zijn er vertrouwenspersonen aangesteld

Drs. Paul Nijpels
Telefoon: 043 - 407 82 82 / 06 – 463 459 16
E-mail: paul.nijpels@home.nl

Dhr. Bert van Oosterbosch
Telefoon: 045 – 531 29 81 / 06 – 119 270 04
E-mail: bert@bct-bv.nl

8. Stappenplan

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Basisschool Swentibold hanteert het volgende stappenplan:

1. Aanpak volgens de 'vijfsporenaanpak':

Deze aanpak houdt in dat de verantwoordelijkheid voor de aanpak van pesten door de hele school gedragen wordt. Er wordt begeleiding aangeboden aan de gepeste leerling en de pester. Ook de klas en de ouders wordt hierbij betrokken.

1.1 de algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school werkt aan een goed beleid rondom pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is, waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden.
- Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag.

1.2 begeleiding aan de leerling die gepest wordt:

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is
- Er wordt overlegd met de betrokkenen en er worden afspraken gemaakt om het pesten te stoppen
- Daarnaast kan er hulp geboden worden door bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining

1.3 begeleiding aan de leerling die pest

- De pester wordt geconfronteerd met zijn gedrag
- De gevolgen van het pesten voor de gepeste leerling en de pester worden besproken door de leerkracht en/of intern begeleider en/of ouders

1.4 betrekken van de middengroep

- De leerkracht bespreekt het pesten met de klas en benoemt de rol van de leerlingen hierin
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan het verbeteren van de situatie

1.5 bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De leerkracht en de intern begeleider werken samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- Zo nodig worden ouders doorverwezen naar deskundige hulpverleners

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2. het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het probleem;
3. een gerichte voorlichting aan alle ouders van de school bijvoorbeeld als onderdeel van een informatieve ouderavond;
4. zorgen voor een dusdanige relatie tussen leerling en leerkracht dat er sprake is van vertrouwen;
5. het aanleggen van toegankelijke, goede informatie over het probleem pesten zowel voor leerlingen als leerkrachten en ouders;
6. overleg voeren en eventueel samenwerking te zoeken met andere scholen in de buurt over de aanpak van het pesten;
7. een afschrift van het protocol wordt beschikbaar gesteld aan alle ouders van de school (door publicatie op de website).

Protocol

Waarschuwingsfase:

1. De pester wordt door de leerkracht aangesproken op zijn gedrag en gewezen op de consequenties. De leerkracht bepaalt indien nodig een sanctie (bijv. binnenblijven tijdens de pauze, stuk schrijven over rol in het probleem en wat voortaan anders gaat);
2. Het gepeste kind wordt veiligheid geboden (extra surveillance).

Handelingsfase 1:

Indien de pester volhardt in zijn gedrag volgen daarnaast de stappen 3 t/m 7. Bij deze stappen wordt zowel IB als ook de directie op de hoogte gesteld van de situatie.

3. De leerkracht heeft een gesprek met de pester, het gepeste kind en eventuele medepester(s);
4. De peestsituatie (los van dader en slachtoffer) wordt besproken in de groep;
5. De ouders van pester en gepeste worden op de hoogte gebracht;
6. De leerkracht vult het Analyseformulier Pestgedrag in (*bijlage 1*). Dit formulier wordt opgeslagen in Eduscope en per e-mail verzonden naar directie en IB;
7. De peestsituatie wordt tijdens een formele teamvergadering of leerlingbespreking besproken.

Handelingsfase 2:

Indien aanhoudend pestgedrag bij dezelfde leerling wordt geconstateerd volgen onderstaande stappen. In deze fase kan assistentie van één of meerdere hulpverlenende instanties gevraagd worden, bijvoorbeeld Schoolmaatschappelijk werk, Jeugdverpleegkundige of Schoolarts van het Centrum voor Jeugd en Gezin.

8. Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en leerling(en) een plan van aanpak opgesteld. Er worden afspraken gemaakt ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerling(en). Deze afspraken worden vastgelegd in Eduscope;
9. Vanaf de bovenbouw wordt de pester verplicht om thuis samen met de ouders een verslag te maken met 'pesten' als onderwerp
10. De betreffende groep krijgt extra lessen over pesten. Daarbij komt in ieder geval aan de orde: wat is pesten, wat zijn de gevolgen van pesten en wat kun je doen op pesten te stoppen.

Handelingsfase 3:

Ernstige incidenten kunnen aanleiding zijn tot een verregaande strafmaatregel: schorsen, het tijdelijk uitsluiten van bepaalde onderwijsactiviteiten (INNOVO, Procedure verwijderen en schorsen van leerlingen, 2016)

Afhankelijk van de ernst van het incident kan schorsing ook al plaatsvinden na handelingsfase 1.

Indien het pestgedrag na handelingsfase 2 aanhoudt, kan er door directie worden besloten om betreffende leerling te schorsen.

Vanaf 1 augustus 2014 is met de invoering van passend onderwijs ook de mogelijkheid tot schorsing in de Wet op het primair onderwijs (WPO, artikel 40c) opgenomen.

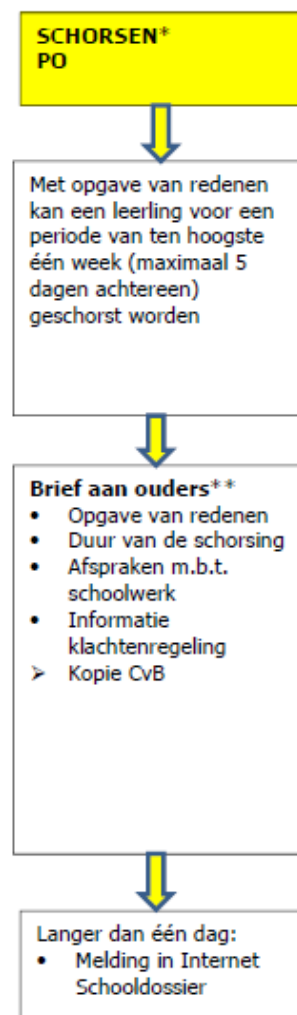
Een schorsing is een besluit van het bevoegd gezag om de leerling, wegens een bepaalde gedraging, tijdelijk niet toe te laten tot de lessen of tot de school. De leerling wordt in een aparte ruimte gezet en gaat daar werken aan zijn schoolwerk of krijgt schoolwerk mee naar huis.

Voorbeelden van zaken waardoor scholen beslissen een leerling te schorsen zijn: herhaalde les-en/of ordeverstoring, wangedrag tegenover leerkrachten en of medeleerlingen, gebruik van alcohol of drugs tijdens schooltijden. Bij schorsing wordt de afwezigheid van de leerling gezien als een geoorloofde afwezigheid van het geregeld schoolbezoek, zoals opgenomen in artikel 11 van de Leerplichtwet. Gedurende de schorsingsperiode blijft de school wel verantwoordelijk voor het onderwijs van de leerling

In artikel 40c van de WPO zijn de volgende punten opgenomen:

1. Het bevoegd gezag kan met opgave van redenen een leerling voor een periode van ten hoogste één week (maximaal 5 dagen achtereen) schorsen.
2. Het besluit tot schorsing wordt schriftelijk aan de ouders bekendgemaakt (bijlage 3).
3. Het bevoegd gezag stelt de inspectie van een schorsing voor een periode langer dan één dag schriftelijk en met opgave van redenen in kennis hiervan via het Internet Schooldossier (ISD), formulier 'schorsingen en verwijderingen'.

Ouders kunnen hun beklag doen over de schorsing door middel van het indienen van een klacht (klachtenregeling.) Ook kunnen ouders naar de civiele rechter stappen.

Bijlage 1**Analyseformulier Pestgedrag**

Groep:	Datum:
Naam leerling (de pester):	
Naam leerling (de gepeste):	
Overige betrokkenen (meelopers):	
Korte beschrijving van de peestsituatie:	
Ondernomen stappen:	
Gemaakte afspraken:	

Bijlage 2

Tips Vijfsporenaanpak

Het kind dat gepest wordt (slachtoffer):

- Zorg dat het kind zich veilig voelt
- Luister naar het kind en neem het probleem serieus
- Bespreek mogelijke oplossingen
- Werk samen aan de oplossingen
- Zo nodig wordt ervoor gezorgd dat het kind deskundige begeleiding krijgt. Dit kan bijvoorbeeld middels een sociale vaardigheidstraining
- Zorg voor follow-up gesprekken:
- (eventueel kan ook gekozen worden voor een schriftelijke verwerking: het kind kan dit vertrouwelijk instrument tussen leerkracht en leerling zowel tijdens als ook buiten reguliere schooltijd invullen).

Het kind dat pest (pester):

- Zorg dat het kind zich veilig voelt
- Bespreek met het kind wat pesten voor de ander betekent
- Help het kind om relaties op een positieve manier te onderhouden met andere leerlingen
- Help het kind zich aan regels en afspraken te houden
- Leg duidelijk uit wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor follow-up gesprekken.

De ouders van het gepeste en van het pestende kind:

- Zorg dat ouders zich veilig voelen in de situatie
- Neem ouders die zich zorgen maken over pesten serieus.
- Houdt ouders op de hoogte van de situatie
- Geef advies en informatie over de manier waarop het pesten kan worden aangepakt.
- Verwijs zo nodig door naar deskundige ondersteuning

De middengroep (de rest van de klas):

- Praat met leerlingen over pesten en hun eigen rol daarbij.
- Overleg met de leerlingen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.

Bijlage 3**Voorbeeldbrief in geval van schorsing**

Aan de ouders van.....

Geachte ouders,

In navolging op het gesprek dat wij met u hebben gevoerd op..... en na overleg met de groepsleerkracht dhr/mw.....delen wij u hierbij mede dat uw zoon/dochter..... met ingang van tot uiterlijkis geschorst.

Uw zoon/dochter wordt tijdelijk(niet toegelaten tot de lessen) of (tot de school).

De genomen maatregelen met het oog op de schorsing zijn:

.....(uw zoon/dochter wordt in een aparte ruimte gezet en gaat daar werken aan zijn schoolwerk)
of

.....(uw zoon/dochter krijgt schoolwerk mee naar huis.)

De redenen die ten grondslag liggen aan deze schorsing zijn:.....

Bezwaar

in de schoolgids treft u onder 'klachtenregeling' informatie aan over de procedure bij eventueel bezwaar (klacht). Tevens kan via de civiele rechter een procedure gestart worden.

Hoogachtend,

Namens het College van Bestuur van INNOVO

(naam directeur + functie)

Kopie aan: College van Bestuur INNOVO
 Inspectie van het Onderwijs
 Leerplichtambtenaar

